

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
(назва освітньої програми)
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: «Податкова політика у сфері зовнішньоекономічної
діяльності»

Виконавець:

Студентка Факультету фінансів та
банківської справи
Черненко Надія Юріївна

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Для забезпечення економічного розвитку країни, добробуту населення необхідно створити ефективну податкову політику в сфері зовнішньоекономічної діяльності, яка би повною мірою відповідала вимогам нинішнього стану економіки, забезпечувала розвиток народного господарства країни та належним чином регулювала економічні відносини між державою та населенням

Мета дослідження: дослідження теоретичних та практичних питань реалізації податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання дослідження:

- визначити теоретичні засади та економічну сутність податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- дослідити основні етапи становлення та розбудови податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- дослідити особливості податкової політики в сфері прямого оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні ;
- дослідити особливості податкової політики в сфері непрямого оподаткування зовнішньоекономічних операцій в Україні;
- дослідити особливості податкової політики в сфері трансфертного ціноутворення в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- дослідити основні проблеми формування та розбудови податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- узагальнити рекомендації щодо удосконалення податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є податкова політика.

Предметом кваліфікаційної роботи є податкова політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження У процесі наукового дослідження застосовувалися такі методи економічних досліджень як: при аналізі понятійного апарату використовувались методи узагальнення і наукової абстракції при дослідженні основних етапів становлення та розбудови податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні, оцінювання прямого та непрямого оподаткування у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні та зарубіжного досвіду: аналіз та синтезу, системно-структурного методу, розрахунково-аналітичні методи дослідження, вимірювання. При визначенні проблемних питань та основних напрямів вдосконалення податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні використовувалися методи логічного узагальнення, системно-функціонального методу.

Інформаційна база дослідження нормативно-правові документи України. У кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби, Рахункової палати України, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, Міністерства

економічного розвитку та торгівлі, а також монографії, наукова періодична література.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменування). Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст викладено на 95 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 13 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»** висвітлено основні теоретичні засади податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності, її сутність, функції, види, мету, завдання, досліджено організаційно-правові засади податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

У другому розділі **«МОНІТОРИНГ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ»** досліджено етапи формування та розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні, проаналізовано надходження за непрямыми податками від зовнішньоекономічних операцій до Зведеного бюджету України за останні п'ять років, їх роль у розподілі доданої вартості держави, рівень виконання запланованих показників, проаналізовано проблемні питання податкової політики в сфері трансфертного ціноутворення.

У третьому розділі **«ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ»** розкрито зарубіжний досвід податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності, її проблемні в Україні та систематизовано шляхи їх вдосконалення.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що податкову політику у сфері зовнішньоекономічної діяльності розглядають як систему дій та заходів держави, які здійснюються з метою розвитку національної економіки з урахуванням впливу світових тенденцій і внутрішньої економічної кон'юнктури, що втілюється через механізм оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. Основною метою податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності є забезпечення реалізації стратегічних завдань держави щодо створення конкурентоспроможності національної економіки на засадах інвестиційного оновлення експортно-виробничого потенціалу з інтегруванням у світове співтовариство.

2. У результаті проведеного дослідження визначено складові механізми реалізації податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Встановлено, що провідне місце в його структурі посідають інструменти, основними з яких є елементи податків, а саме: об'єкт й суб'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку та податкова пільга. Крім того, доведено, що зміна кожного з них має науково обґрунтовуватись щодо доцільності їх застосування в кожному конкретному випадку.

3. У роботі систематизовано шість етапів становлення та розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності з 1991р по теперішній час: сучасний період розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності розпочався з 2016 року з реалізацією в режимі тимчасового застосування Розділу IV Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, який стосується торгівлі та питань, пов'язаних з торгівлею, зокрема — створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Відбулися зміни у сфері митного регулювання, в т.ч. скасування/поетапне зниження ставок ввізних мит обома країнами та адміністрування походження товарів, а також безмитних тарифних квот. Сьогодні продовжується вдосконалення податкового контролю в сфері трансфертного ціноутворення, запровадження нової моделі оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів, імплементації заходів Плану BEPS.

4. На підставі аналізу коефіцієнту концентрації податкових надходжень від зовнішньоекономічної діяльності в доходах Державного бюджету країни визначено вагомую роль таких податків в забезпеченні доходів державної казни, достатньо висока податкова віддача на імпортні операції суб'єктів господарювання зовнішньоекономічної діяльності, яка порівняно з 2010 роком зросла з 18,1 до 21,3 у 2019 році. Доведено, що збільшення податкової віддачі на імпортні операції суб'єктів господарювання зовнішньоекономічної діяльності впливало розширення бази оподаткування за рахунок збільшення курсу валют.

5. За результатами розрахунків коефіцієнт збираності, який погіршився з 2018 року та становить менше 1, встановлено, що плановані показники щодо надходжень від податків від зовнішньоекономічних операцій не виконуються. Причинами не виконання запланованих показників у 2019 році стало ревальвація гривні: середній офіційний курс гривні до долара США у січні – червні 2019 року становив 26,9 грн за дол. США, а не 28,2 грн за дол. США, як враховано при формуванні державного бюджету; імпорт товарів зріс на 8,6% проти прогнозованих темпів зростання 9,5%.

6. Встановлено, що у період 2015-2019рр. відбулося зростання надходжень за усіма податковими надходженнями від зовнішньоекономічних операцій та змінилися структура цих податків у загальних податкових надходженнях від зовнішньоекономічних операцій на користь мита, питома вага якого зросла з 10,1% у 2015 році до 20,8% у 2019 році на фоні зниження питомої ваги податку на додану вартість до 63,5% у 2019 році проти 84,6% у 2015 році. Суттєво зросла питома вага акцизного податку з 5,3% у 2015 році до 15,7% у 2019 році. На розмір податкових надходжень від зовнішньоекономічної діяльності за досліджуваний період суттєво впливала зміна інструментів реалізації податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності, зокрема зростання ставок акцизного податку у розглянутий період. На стан надходжень за митними платежами у розглянутий період впливали також такі не фінансові чинники як зміна структури імпорту внаслідок заміни більш дорогих товарів на більш дешеві аналоги, зміна цін на світових ринках, курс валют, значна питома вага сировинних товарів у загальній структурі імпорту (мінеральні товари та енергетичні продукти) – близько 60%.

7. Аналіз питомої ваги ПДВ, акцизного податку та мита у ВВП за останні п'ять років свідчить, що істотних змін щодо ролі ПДВ та акцизного податку у розподілі доданої вартості країни не відбулося: питома вага ПДВ майже не змінилася та дорівнює 7,3% у 2019 році проти 7,0 у 2015 році, питома вага акцизного податку дещо зросла з 1,22% у 2015 році до 1,49% у 2019 році. Проте суттєво змінилася роль мита у розподільчому процесі держави, зокрема питома вага мита у ВВП знизилася з 2% у 2015 році до 0,76 у 2019 році. Зазначимо, що це проявом інтеграції тарифного регулювання України до європейських вимог, відповідно до вимог Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, яка набула чинності з 2015 року. Крім того, слід відмітити, що світова практика підтверджує про виконання митом не фіскальної, а саме регулюючої функції. Мито застосовується у якості захисного інструменту, для захисту внутрішнього ринку від неякісного імпорту або для захисту національного виробника, проти демпінгового імпорту тощо

8. Встановлено, що діюча в Україні система справляння акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів в основному відповідає вимогам Директиви Ради 2011/64/ЄС. Водночас вона не є досконалою – не запроваджено ефективні заходи для запобігання форестелінгу, законодавчо не врегульовані питання функціонування автоматизованої системи контролю за обігом підакцизних товарів "Електронна акцизна марка", а також державного контролю за виробництвом, імпортом, обігом і оподаткуванням речовин, які використовуються в електронних сигаретах. Як наслідок, акцизний податок надходить до державного бюджету протягом року нерівномірно, а також є ризику незаконного виробництва, обігу та контрабанди тютюнових виробів

9. Встановлено, що податкова політика України в сфері прямого оподаткування зовнішньоекономічних операцій в останній час зосереджена на посиленні контролю трансфертного ціноутворення, про що свідчить створення спеціалізованого Департаменту трансфертного ціноутворення та міжнародного оподаткування у ДФС. Актуальність посилення податкового контролю саме за трансфертним ціноутворенням підтверджується високою часткою здійснення експортних операцій через посередників, що розташовані саме у низько податкових юрисдикціях (Нідерланди, Кіпр, Швейцарія, Люксембург) - частка експортних непрямих контрактів у 2017 році склала понад 76%, у 2012-2013 рр. аналогічний показник не перевищував 40 %.

10. У роботі досліджено механізм контролю трансфертного ціноутворення, який є інструментом уникнення подвійного оподаткування платників з одного боку та з другого – запобігання розмиванню податкової бази. Типовими порушеннями принципу «витягнутої руки» є заниження бази оподаткування податком на прибуток підприємств у зв'язку із реалізацією/придбанням товарів, робіт та послуг нерезиденту - пов'язаній особі або нерезидентам, зареєстрованим в низько податкових юрисдикціях, за ціною, що є нижчою ніж ринкова. Наслідком цього є заниження бази оподаткування податком на прибуток.

11. Дослідження зарубіжної специфіки оподаткування зовнішньоекономічних операцій дозволили систематизувати можливості

імплементатії світового досвіду в українську практику. Передусім йдеться про удосконалення розвитку інформаційних систем, що безпосередньо впливають на митні процедури зовнішньоекономічної діяльності та застосування стимулюючого механізму встановлення грошової компенсації сільськогосподарським виробникам – суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності (як у Польщі), а також про мінімізацію і уніфікацію ставок мита (як у Грузії, де передбачено лише три ставки ввізного мита – 0%, 5% та 12%).

12. Головними факторами збільшення фіскальної ефективності дії податкової політики мають бути збільшення ставок з акцизного податку; ліквідація економічно необґрунтованих пільг в оподаткуванні зовнішньоекономічної діяльності; боротьба з тіншовими схемами в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

13. Запропоновано вектори удосконалення регулюючого потенціалу оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в контексті забезпечення фіскальної ефективності, зокрема: мінімізація ставок мита на основі грузинської практики; удосконалення фінансово-інформаційних систем; покращення ступеня використання технічних бар'єрів; розвиток та удосконалення електронного декларування і документообігу; налагодження дієвого механізму відшкодування ПДВ; забезпечення максимального рівня автоматизації процедур контролю визначення митної вартості з метою нівелювання впливу людського фактора на прийняття фіскальних рішень; використання митного постаудиту відповідно до міжнародних домовленостей, продовження роботи з розробкою заходів в рамках BEPS, оптимізація організаційної та функціональної структури податкових та митних органів, стимулювання добровільної сплати податків, розвиток податкових сервісів, запобігання форестелінгу в сфері акцизного оподаткування імпорту, зокрема встановлення квот.

АНОТАЦІЯ

Черненко Н.Ю. «Податкова політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти Податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також практичні питання її формування та розбудови в Україні задля підвищення фіскальної ефективності та регулюючого впливу на зовнішньоекономічну діяльність.

Досліджено етапи формування та розбудови податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні, фіскальну ефективність непрямого оподаткування та його роль у розподільчих процесах держави, інструменти податкової політики в сфері трансфертного ціноутворення в Україні, рівень виконання запланованих показників митних платежів.

Визначені проблемні питання податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності в аспекті підвищення її ролі у розбудові зовнішньоекономічної діяльності України та запропоновано заходи її вдосконалення адміністрування місцевих податків та зборів через удосконалення фінансово-інформаційних систем; розвиток та удосконалення електронного декларування і документообігу; продовження роботи з розробкою заходів в рамках BEPS, оптимізація організаційної та функціональної структури податкових та митних органів, стимулювання добровільної сплати податків, розвиток податкових сервісів, запобігання форестелінгу в сфері акцизного оподаткування імпорту, зокрема встановлення квот.

Ключові слова: податкова політика, зовнішньоекономічна діяльність, податкова політика в сфері зовнішньоекономічної діяльності, митні платежі, трансфертне ціноутворення

ANNOTATION

Chernenko N.Y. "Tax policy in the field of foreign economic activity."

Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in the specialty "6.07072 Finance, banking and insurance» for the educational program «finance financial management and insurance».

Odessa national economic university. – *Odessa, 2020.*

The paper considers the theoretical aspects of Tax Policy in the field of foreign economic activity, as well as practical issues of its formation and development in Ukraine to increase fiscal efficiency and regulatory impact on foreign economic activity.

The paper considers the theoretical aspects of Tax Policy in the field of foreign economic activity, as well as practical issues of its formation and development in Ukraine to increase fiscal efficiency and regulatory impact on foreign economic activity.

The problematic issues of tax policy in the field of foreign economic activity in terms of increasing its role in the development of foreign economic activity of Ukraine are identified and measures are proposed to improve the administration of local taxes and fees through the improvement of financial information systems; development and improvement of electronic declaration and document circulation; continue work on the development of measures within the BEPS, optimization of the organizational and functional structure of tax and customs authorities, stimulation of voluntary payment of taxes, development of tax services, prevention of forestellation in the field of excise taxation of imports, in particular the establishment of quotas.

Key words: tax policy, foreign economic activity, tax policy in the field of foreign economic activity, customs payments, transfer pricing